

STANOWISKO

KONWENTU MARSZAŁKÓW WOJEWÓDZTW RP

w sprawie założeń do nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi

Polska, w wyniku akcesji do UE, przyjęła zobowiązania w dziedzinie gospodarki odpadami, dotyczące między innymi osiągnięcia określonych poziomów odzysku i recyklingu odpadów oraz ograniczenia ilości odpadów biodegradowalnych kierowanych do składowania.

Dane dotyczące stopnia wykonania pierwszego Krajowego planu gospodarki odpadami potwierdziły skutki braku reform systemowych w gospodarce odpadami komunalnymi. Bez przeprowadzenia programu naprawczego dla polskiej gospodarki odpadami komunalnymi również wykonanie drugiego Krajowego planu gospodarki odpadami pozostanie wyłącznie na papierze, co w konsekwencji skutkować będzie sankcjami finansowymi nałożonymi na nasz kraj za niewypełnianie zobowiązań przedakcesyjnych.

Kluczową rolę w dziedzinie gospodarki odpadami pełnią samorządy wszystkich szczebli. Samorządy, oprócz formalnej realizacji zadań i obowiązków zapisanych dla nich w istniejących regulacjach prawnych, są także gotowe ponosić faktyczną współodpowiedzialność za wdrażanie lokalnych planów gospodarki odpadami, ale pod warunkiem posiadania odpowiednich narzędzi prawnych i finansowych.

Fundamentalnym problemem jest przekazanie gminom faktycznego władztwa nad strumieniami odpadów komunalnych oraz wyposażenie ich w odpowiednie instrumenty finansowe. Jest to równoznaczne z wprowadzeniem opłaty celowej na rzecz gospodarowania odpadami komunalnymi dla wszystkich mieszkańców, wnoszonej do gmin bez konieczności przeprowadzenia lokalnego referendum w tej sprawie. Taki kształt systemowy tego zadania publicznego funkcjonuje w krajach z prawidłową gospodarką odpadami. Firmy odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości są tylko wykonawcą usług zleczanych przez gminę, która zarządza całym systemem publicznych usług komunalnych. Nieuzasadnione jest zatem eksperymentowanie i szukanie innych niesprawdzonych rozwiązań, w sytuacji kiedy można implementować sprawdzone, skuteczne unijne zasady.

Wyrażamy przekonanie, że takie rozwiązanie będzie fundamentem dla pakietu skuteczniejszych niż dotychczas regulacji prawnych, umożliwiających budowę nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi, gdzie gminy posiadając wszelkie narzędzia prawne i finansowe przejmą pełną odpowiedzialność za gospodarkę odpadami komunalnymi na swoim terenie. Tym samym umożliwimy wypełnienie zobowiązań unijnych oraz obniżenie zagrożeń dla środowiska naturalnego, w którym żyjemy.

Uzasadnienie:

W Polsce podstawowym procesem unieszkodliwiania odpadów jest nadal składowanie, co jest niezgodne z hierarchią postępowania z odpadami mającą zastosowanie w krajach członkowskich UE. Szczegółowe cele i zadania w gospodarce odpadami zostały określone w *Krajowym planie gospodarki odpadami 2010*. Zapisy tego dokumentu przenoszone są odpowiednio na poziom planów wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Realizacja określonych celów i zadań, a w konsekwencji wypełnienie przyjętych przez nasz kraj zobowiązań, w dużej mierze zależy od aktywności samorządów wszystkich szczebli.

Samorzady od kilku lat konsekwentnie lecz bezskutecznie domagają się przejęcia przez gminy rzeczywistej kontroli nad strumieniem wytwarzanych na ich terenie odpadów komunalnych poprzez wprowadzenie opłaty celowej. W obecnej sytuacji powstaje pytanie jak zatem samorzady mają realizować ustawowe zadania nie dysponując niezbędnymi narzędziami prawnymi i ekonomicznymi? W związku z powyższym czy firmy operatorskie, prowadzące działalność polegającą przede wszystkim na odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i dysponujące narzędziami o które zabiegają samorzady będą ponosić odpowiedzialność za niewypełnienie zobowiązań?

W Założeniach nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi mówi się o konieczności poprawy obecnego stanu gospodarki odpadami, a niezbędny jest przełom. Ten przełom nastąpi tylko wówczas gdy gminom zostanie przekazane pełne władztwo nad strumieniem odpadów komunalnych wraz ze środkami finansowymi pochodzącymi z opłat ponoszonych przez mieszkańców. Za takim rozwiązaniem przemawiają następujące argumenty:

- Gminy będą w pełni panować nad strumieniem wytwarzanych odpadów, kierując go do właściwych miejsc odzysku i unieszkodliwiania. Tym samym powstaną mechanizmy sprzyjające rozwojowi zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji do zagospodarowania odpadów, z technologiami termicznego i biologicznego przekształcania włącznie. Zapewnienie wymaganego strumienia odpadów oraz posiadanie środków finansowych spowoduje wzrost motywacji dla szerszego sięgania po dostępne środki na inwestycje, w tym pochodzące z funduszy UE.
- Gminy, dysponując pulą środków finansowych, będą mogły dokonać wyboru operatora w procedurze przetargowej i zawrzeć z nim umowę na usługę, w której precyzyjnie określone będą wszystkie warunki, w szczególności dotyczące zbiórki selektywnej oraz docelowych miejsc odzysku i unieszkodliwiania odpadów. W ten sposób gmina będzie mogła realizować wymagane prawem poziomy odzysku i recyklingu odpadów komunalnych. Umowa pomiędzy gminą a wykonawcą usługi będzie warunkowała zapłatę dla wykonawcy po wypełnieniu zapisanych w niej warunków, jak również będzie określała kary w przypadku ich nie realizacji. W przetargach będą mogły uczestniczyć wszystkie podmioty zdolne do spełnienia oczekiwań zamawiającego, wobec czego nie może być mowy o monopolizacji rynku tych usług.
- Koszty opłat ponoszone przez mieszkańców nie powinny znacznie odbiegać od aktualnie ponoszonych kosztów usług w ramach umów zawieranych przez mieszkańców z firmami odbierającymi odpady komunalne. Czynnikiem optymalizującym koszty będą procedury przetargowe.
- Mieszkańcy, płacąc „ryczałtem” za zagospodarowanie wytwarzanych odpadów, nie będą zainteresowani wywożeniem ich do lasu lub na „dzikie” wysypiska. Zostanie

ograniczone powszechne zjawisko, niezwykle szkodliwego dla zdrowia ludzkiego, spalania odpadów komunalnych skutkujące niską emisją.

- Powstaną warunki sprzyjające tworzeniu związków i porozumień międzygminnych, ponieważ każda gmina będzie poważnym partnerem w takim związku, wnosząc do niego określoną pulę środków pieniężnych.
- Innego wymiaru nabierze przygotowanie lokalnych planów gospodarki odpadami, ponieważ konieczne będzie myślenie w kategoriach techniczno-ekonomicznych. Samorządy odpowiedzialne za wdrażanie tych planów będą wyposażone w nieporównywalnie lepsze niż dotychczas narzędzia i środki.

Przedstawione argumenty dowodzą, że w wyniku wprowadzenia postulowanych zmian ustawowych mamy prawo oczekiwać istotnych zmian w systemie gospodarki odpadami o charakterze jakościowym, dających większe niż dotychczas szanse na wywiązanie się przez Polskę z zobowiązań przyjętych w ramach struktur unijnych. Pakiet pozostałych, koniecznych zmian ustawowych, winien być konsekwentnie budowany na przedstawionym fundamencie.

Rawa Mazowiecka, 14 maja 2009 r.

**Przewodniczący Konwentu
Marszałków Województw RP**

Włodzimierz Fisiak